

UN SUCCES PENTRU «AMADEUS»

Este o experiență interesantă pentru un critic să participe (sau, dacă vrei, să asiste) la turneul în străinătate al unui spectacol românesc, lucru pe care l-am descoperit însoțind în Ungaria, la mijlocul lunii mai, trupa Teatrului din Oradea. Dar să lăsăm pentru final concluziile și să începem cu începutul.

Deci, cum a fost... În ceea ce mă privește, la început a fost o întrebare din partea Ministerului Culturii: sînteți de acord să însoțiți în Ungaria turneul cu **Amadeus** al Teatrului din Oradea? Un răspuns afirmativ (cunoșteam spectacolul și eram onorată să-i fiu martor în duelul cu publicul), apoi multă vreme nu a mai fost nimic. Am aflat după o vreme, mai mult întâmplător, că interpretul lui Amadeus, Cristian Șofron, nu va putea pleca la Budapesta pentru că exact în aceeași perioadă se va afla, cu un alt turneu, în Canada. Concurență serioasă, de ce să nu recunoaștem! Când eram mai convinsă că deplasarea sau s-a amînat sau s-a anulat, am aflat (cam tot din întâmplare) că vom pleca peste două zile (să mai precizez că era vorba tocmai de o simbătă și o duminică, zile în care întreaga Românie cade în odihnă ca în catalepsie, drept care n-ai de unde cumpăra o pastă de dinți ori un săpun, ca să nu mai vorbim de rezolvarea unor fleacuri cum ar fi pașaport, bilet de drum etc.?). Cum, însă, e bine știut că doar rapiditatea noastră ne poate egala lentoarea, totul s-a rezolvat într-un ritm impresionant și... și abia la Oradea am aflat surpriza cea importantă: pe Șofron nu-l părăsise cîtuși de puțin dorul de Canada, așa încît rolul principal al piesei avea să fie jucat de Doru Fărte. Repetase doar o săptămînă, fără regizorul spectacolului, Alexandru Darie, aflat tocmai atunci în străinătate (Anglia, parcă); o săptămînă, deci, timp insuficient și pentru a învăța replicile personajului, dar pentru a-i învăța sufletul, gîndurile, trăirile!

Așadar, emoții mari, emoții cu care un critic — sincer vorbind — nu prea e învățat. În mod obișnuit, la un spectacol, pe critic îl privește doar ce se vede pe scenă, nu și ce s-a petrecut pînă cu o clipă înainte, în culise. Așa cum, în mod obișnuit, el nu face caz dacă scena e mai puțin adîncă decît ar trebui (și la Teatrul «Tha-

lia» din Budapesta era mai puțin adîncă, și la **Amadeus** era important acest lucru, din cauza decorului). Nu se sinchisește, de obicei, nici că sufla pleacă după țigări cînd ar trebui să se afle pe baricadele repetiției de text ce precede cu doar cîteva ore reprezentația, nici că atunci cînd ajunge, totuși, are țigările dar nu și textul pe care ar trebui să-l urmărească. Și așa mai departe.

Nu prea departe, totuși, pentru că s-a făcut ora 7 seara, a bătut gongul și cortina s-a ridicat acoperind tot ce era altceva decît **Amadeus** față cu publicul său budapestan. O demarare destul de anevoioasă (observabilă poate doar de către noi, cei ce cunoșteam spectacolul), marcată de tracul pe care toți interpreții îl preluaseră de la Fărte, al cărui debut în rol se producea acum și aici. Am spus «il preluaseră» și nu «il împărțeau» pentru că, oricît ar părea de ciudat, singurul ce nu părea nicidecum stăpînit de trac era tocmai Doru Fărte. Și am observat, la acea reprezentație, un lucru care nu o dată se întîmplă dar care este de fiecare dată tulburător: puternicul fluid de emoție ce-i unește în scenă pe actori, o solidaritate artistică ce ține parcă de instinct, de dăruirea pe care se clădește, întotdeauna, un moment de teatru. Mi se părea, urmîrind cele dinții scene, că prima grijă a actorilor era nu să strălucească ei, fiecare, ci să împingă în față **spectacolul**, luînd asupra-le povara de trac, de tensiune nervoasă a celui de alături, pentru ca mersul **spectacolului** să nu fie nicicum împiedicat, pentru ca forța lui de a transmite gînduri, sentimente, pentru ca menirea lui de a răspîndi frumusețe să nu fie știrbite. Și **spectacolul** a crescut, cu fiecare scenă, și-a intrat cu autoritate în matcă, a convins publicul, îndrăznesc chiar a spune că l-a stăpînit, astfel încît aplauzele nu conțineau iar comentariile erau mai mult decît elogioase. Am auzit chiar — și nu rezist ispitei de a le cita — fraze de tipul: «sper că au văzut și ai noștri ce înseamnă utilizarea inspirată a luminii» sau «asta înseamnă teatru, asta înseamnă regie». Cuvinte care chiar pe un neînsemnat «chibiș» — cum era, în acea împrejurare, criticul — nu-l puteau lăsa indiferent.

Spectacolul următor, de la Miskolc, a

început, și el, marcat de o îngrijorare: sala era doar pe jumătate plină, punct de pornire nu prea încurajator pentru actori. Am văzut însă, curînd, că dacă publicul nu era numeros, era în schimb competent. Nu generos ci competent, astfel încît aplauzele cu care au întrerupt (minunate întreruperi) adesea spectacolul erau un semn al exigenței artistice, al priceperii, nu al amabilității ospitaliere. Cei ce veniseră la spectacol în pofida unei ploii reci, interminabile, mohorîte, care bombănea acru pe acoperișuri și trotaure de cîteva zile, cei ce veniseră deși vinerea nu e zi bună pentru teatru (cum ni s-a explicat), știau de ce au venit, ce așteaptă, ce vād. E limpede, ei nu «se întimplaseră» în sală, ei erau **spectatori**. Cu căști, cei mai mulți dintre ei, în care ascultau traducerea (turul de forță de a asigura traducerea simultană urmîrind ritmurile, niciodată aceleași, ale spectacolului, respirația lui, care e mereu alta, a aparținut actriței Kiss Ildikó, de la secția maghiară a teatrului orădean).

Am urmărit cu atenție — și la Budapesta, și la Miskolc — prezența căștilor iar faptul că erau numeroase m-a bucurat; asta însemna că în sală mai mulți erau cei veniți din motive de ordin artistic, nu (sau nu în primul rînd) sentimental. Iar dacă pe suporteri spectacolul nu trebuia să-i dezamăgească, să-i întristeze, cu spectatorii înfruntarea era mai strînsă, pe ei trebuia să-i cucerească. Și au fost cuceriiți, după cum au dovedit-o aplauzele, florile, comentariile, vizitele la cabină dar și articolele apărute, imediat după reprezentație, în presă. Meritul revine maestrului Ion Măinea, artist de aleasă stirpe, lui Doru Fărte și Oanei Mereuță, Simonei Constantinescu (intrată în rol tot de azi pe mîine) și lui Nicolae Toma, lui Ion Abrudan, Marcel Popa, Petre Panait, Dorin Presecan, Ileana Iurciuc, Mariana Vasile, Ioan Moldovan, Ion Ruscuț, tuturor celorlalți interpreți. Meritul revine, însă, și celor din culise — sunetiști, mașiniști, gardobiere, ba poate și șoferilor celor două autobuze care s-au rătăcit cu consecvență prin Budapesta, dar s-au și dez-rătăcit cu bărbăție. Toți la un loc, într-un fel sau în altul, au contribuit pentru ca turneul în Ungaria să fie ceea ce a fost: un succes.

CRISTINA DUMITRESCU

TEATRUL ROMÂNESC PE SCENA LUMII